

Ulricehamnsbygdens Forskarklubb

MEDLEMSTIDNING HÖSTEN 2023

Hugenotter - Vad är det?
Föredrag av Håkan Larsson
Mer info på sista sidan

Anna-Greta 100 år

Björkhamra Bleckslageri
Marbäck

FRÅN ORDFÖRANDEN

Hej på er alla!

Jag är ny på denna ordförandepost och vill gärna fortsätta framåt i Anna-Lenas släktforskarspår. Mot nya ideer och forskningar. Och jag hoppas att vi ska hjälpas åt, både i styrelsen och alla medlemmar.

Jag har släktforskat sen 1970-talet och vill gärna inspirera andra, genom kurser och på andra sätt.

Alla har sin historia att berätta, och det kan man göra på många olika sätt.

Välkomna på våra kurser, föredrag och andra arrangemang, för att få inspiration & tips & råd!

Vi ses! Gun Ohlsson

Anna-Lena Hultman har varit Forskarklubbens ordförande i 23 år!

Så nu var det nog många, som med bestörtning läste ordföranderutan i vårt medlemsblad våren 2023.

Anna-Lena har valt att lämna sitt uppdrag. Hon har ju nästan blivit synonym med Ulricehamnsbygdens Forskarklubb. Det har märkts, inte minst på släktforskmässor, på andra orter i Sverige.

Men visst har vi förståelse. Att under så lång tid, ha varit den som styrt skutan, det kan verkligen räcka! Med råge!

Alla i Forskarklubben är glada och tacksamma, för att också i framtiden få räkna Konkordiahuset som "sitt hem". Med alla resurser och Anna-Lenas kunskapsbank, som hon alltid så frikostigt delar med sig av!

Samtidigt vill vi säga ett Varmt Välkommen, till vår nya ordförande, Gun Olsson! Och önskar henne Lycka till med arbetet som väntar!

Styrelsen

Forskarhjälp i Konkordiahuset i Hössna, tisdagar kl. 16.00

Kontakta Anna-Lena innan du kommer,

tel: 070-595 00 04, eller konkordia@konkordia.se

Behöver du hjälp med läsning av gamla dokument, DNA-test, tolkning av DNA-resultat, avfotografering eller scanning, emigrantforskning m.m. ?

Boka tid i Konkordiahuset: tel. och e-post, se ovan

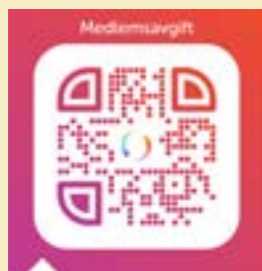
Innehåll

Årsmöte 2023	sid 3
Anna-Greta 100 år	sid 4
Föreningens register	sid 5
Böne pastorats dödbok	sid 6
Björkhamra bleckslageri	sid 8
Forskarporträttet	sid 12
Om livet i Vång	sid 14
Program hösten 2023	sid 16

Bäste Medlem

Du har väl inte glömt att betala medlemsavgiften? Vi saknar en del av er från vårens inbetalningar...

Bankgiro: 5967-3723
Swish: 072 3686 410

OBS!

Tänk på att skriva avsändarens namn på inbetalningen, så vi vet vem som betalat

Avgiften är 150 kr för enskild medlem och 50 kr. för familjemedlem.

Som medlem får du bl.a. rabatt på inköp från Släktforskarförbundet, samt en medlemstidning 2 gånger om året.

Kolla gärna på vår websida:

<http://uf.konkordia.se>

eller på Facebook:

Släktforskning i Ulricehamnsbygden

Styrelsen

Ordförande

Gun Ohlsson 070 5460411
hulugumpebo@gmail.com

Vice ordförande

Maj-Britt Johansson 0321 - 13066
M032113066@outlook.com

Sekreterare

Inga-Lisa Ahlstrand 073 024 20 40
ingalisa.ahlstrand@gmail.com

Kassör

Monica Hållander Öhnell
072 - 368 64 10
monica.ohnell@gmail.com

Ledamöter

Gunnar Åkeson 070 5730403
gunnar.akeson44@gmail.com

Lars Neuman

Lars.Neuman@timmele.net
Inga Josefsson 0702078683

Hedersledamot

Anna-Lena Hultman
070 595 00 04
konkordia@konkordia.se

Suppleanter

Gunilla Hållander-Andersson
0705 93 49 46

gunilla.hallander@telia.com

Lilian Borg

lilianbormar@hotmail.se

Valberedningen

Solvig Wigén
070 223 94 64
Marianne Hedberg

Redaktionen

Maj-Britt Johansson
Yvonne Henriksson
Mail till redaktionen
M032113066@outlook.com
eller yh@telia.com

Föreningsavgifter

Ulricehamnsbygdens Forskarklubb
c/o Monica Hållander Öhnell
Andra Ringvägen 6, 52372 Timmele

Bankgiro: 5967-3723
Org.nr. 80 2523-4181

Årsmöte 2023-04-02

Timmele Församlingshem

Ca 30 medlemmar hade samlats.

Mötet började med att Kalle Bäck höll föredraget "Det svenska dasset ingen skitsak".

Ordf. Anna-Lena Hultman öppnade mötet.

Till mötesordförande valdes Lennart Wasling och till sekreterare Inga-Lisa Ahlstrand.

Till justerare av dagens protokoll valdes Marianne Hedberg och Elisabet Ståhl.

Dagordningen och kallelsen godkändes

Verksamhetsberättelsen 2022 finns i medlemstidningen våren 2023.

Kassören redogjorde för ekonomin. Behållningen är ca 37.000 och medlemsantalet 150. Inkomsten är medlemsavgifter ca 20.000 och de största utgifterna är för tidningen, frimärken, föredragshållare, årsmöte och till släktforskarförbundet. Resultatet för 2022 är en förlust på ca 2.600.

Revisionsberättelsen upplästes. Revisorerna föreslog ansvarsfrihet för styrelsen. Mötet beviljade styrelsen ansvarsfrihet.

Till ordförande för 1 år valdes Gun Olsson

Styrelsen i övrigt: Maj-Britt Johansson. Inga Josefsson, Monica Hållander-Öhnell och Inga-Lisa Ahlstrand omval. Nyval av Gunnar Åkeson och Lars Neuman.

Suppleanter: Nyval av Lilian Borg och Gunilla Hållander-Andersson.

Revisorerna Göran Efraimsson och Lennart Wasling omvaldes.

Revisorsuppleanter Harald Ljung omval och Roger Jarvid nyval Valberedning Solvig Wigén omval och Marianne Hedberg nyval.

Medlemsavgiften för 2024 beslutades till 150 kr för enskild medlem och 50 kr för familjemedlem.

Planerad verksamhet finns i vårens medlemstidning

Mötet avslutades och ordförandeklubban överlämnades till Gun Olsson

Lennart Wasling
ordförande

Inga-Lisa Ahlstrand
sekreterare

Marianne Hedberg
justerare

Elisabet Ståhl
justerare

Anna-Greta Petersson 100 år

Den 26 mars 2023, fyllde Anna-Greta Petersson 100 år. Hon är därmed den äldsta medlemmen i Ulricehamnsbygdens Forskarklubb.

Ett svårslaget rekord. Hur många klubbar kan ha glädjen att notera en medlem med denna vördnadsbjudande ålder, som dessutom har ett aldrig sinande intresse för släkten.

”Ja det är alldeles ofattbart, att jag fått uppleva ett så långt och händelserikt liv” säger Anna-Greta. ”Visst har det varit sorger och bekymmer, men dessa har förbleknat. Så det blir den ljusa och glada tiden, jag minns.”

För tio år sedan, i augusti 2013, var jag på besök i Anna-Gretas lilla trevliga pensionärslägenhet i Hössna, för en intervju, som var tänkt att utmynna i ett forskarporträtt i vårt medlemsblad. Hon hade då, för några månader sedan fyllt 90 år vilket jag, helt ärligt, hade svårt att tro.

Och då man såg sig omkring i lägenheten förstod man också, att här bodde det någon, som verkligen inte satt i sitt hem och rullade tummarna. På varenda stol låg det påbörjade handarbeten, och på köksbordet låg en ”Lusekofta” som ett barnbarn skulle ha, då den blev klar.

”Jag tror inte det finns mycket att skriva om mig”, sa

Anna-Greta den gången. Precis som de flesta gör, då jag kommer med papper och penna, och mina frågor. Men medan vi avnjöt kaffe med hembakat kaffebröd, trädde bilden fram av en idogt arbetande kvinna, vars liv började i mars 1923, på gården Flobo i Solberga socken, som föräldrarna, Paul och Rut Samuelsson, då arrenderade. ”Det saknades både vatten och el. i stugan. Så jag föddes, har jag hört, i skenet från en fotogenlampa, och lindades framför den sprakande brasan i öppna spisen” säger hon.

Efter en mellanlandning i Böne, under fem år, gick flyttlasset i stället till Hössna, och gården Gärdet, som föräldrarna först arrenderade, sedan köpte. ”Men” fortsätter Anna-Greta, ”1944 dog pappa, bara 50 år gammal, och mamma blev ensam med gården och allt vad därtill hörde. Vi annonserade efter en dräng. Det kom väl ett par svar. En kom släpande på hela sitt bohag, och tänkte väl lägga beslag på både änkan och gården. Han blev inte så gammal där.

Då försökte vi med en annan, yngre kille. Det blev ungefär likadant, fast då var det mig han hade tänkt sig. Han åkte hem efter en månad.”

1948 gifte sig Anna-Greta, med grannpojken Bengt

Petersson, som tillsammans med sin bror, varit så hjälpsam i deras svåra situation. Året därpå övertog de gården, begåvades under kommande år med fem barn, och Anna-Greta fick det liv hon alltid önskat sig. Som bondmora. Ständigt sysselsatt, med gård och djur, hem och familj, och på söndagarna som söndagsskollärare. Men eftersom Bengt började lida av dålig hälsa, sålde de 1979 gården, med djur och lösöre, till sönerna, och byggde istället en villa nere vid landsvägen. Två år senare, i juli 1981, gick Bengt bort, och Anna-Greta blev ensam på Lövåsen

”Bara 58 år gammal behövde jag något att försörja mig med. Lösningen blev en liten butik, i ett av rummen källaren, där jag sålde garn, och handarbeten av olika slag, samtidigt som jag vävde mattor och dukar, vilka också var till försäljning. Det gick riktigt bra. Jag hade många kunder, och det hade stor social betydelse. Fast efter tjugo år, 2001 tyckte jag ändå att det kunde vara nog. Jag stängde butiken, sålde Lövåsen, och flyttade till lägenheten där jag nu bor.

”Mitt intresse för släkten väcktes nog av farfar, Albert Samuelsson som, sedan farmor Selma dött, döttrarna flyttat ut, och sonen övertagit gården, kände sig ensam, och ofta kom till oss, med vardagskläderna, inslagna i ett gråpapper, och stannade några dagar. Då gick han alltid igenom släkten. Och så fick jag ju en man med stort intresse för släkt- och hembygdsforskning. Han skaffade sig tidigt en läsapparat, och studerade mikrofilmade kyrkböcker. Och började även ordna kurser i ämnet.” Allt detta, och mycket mera, ur sitt långa, rika liv, berättade Anna-Greta, och det blev ett fylligt porträtt i Forskarbladet, Hösten 2013.

Men nu är det 2023, och den 26 mars firade Anna-Greta, i kretsen av barn, barnbarn, barnbarns-barn och goda vänner, sin 100 årsdag, i Konkordiahuset, Hössna. Det strömmade in gratulationer både via telefon och post. Det blev en lång artikel i Ulricehamns Tidning. Ett referat i ”Lokal-TV” Och en kunglig gratulation från Carl-Gustav och Silvia.

Anna-Greta bor fortfarande kvar i sin lägenhet, och klarar sig bra, med en del hjälp av sina barn, sa hon då vi talades vid på telefon. ”Jag broderar lite, varje dag, läser tidningen, för att följa med vad som händer i bygden. Och så har jag fått i uppdrag att identifiera alla människor, som samlats i albumen, under åren”

”Tack kära släktingar och vänner, för alla roliga stunder tillsammans, under alla dessa år” slutar Anna-Greta.

Maj-Britt Johansson

Vi har följande register som behöver uppdateras och kompletteras för att göras tillgängliga och kunna säljas på USB-minne

~ **Bouppteckningsregister :**

Redväg 1715-1891, Ås 1688-1801 och Ulricehamn 1689-1863

sammanställt av Anna-Lena Hultman och Harald Filipsson

~ **Ulricehamnsbygdens knalleregister,**

drygt 6000 poster

sammanställt av Anna-Lena Hultman och Inga Josefsson

~ **Ås härads dombok 1644-1860**

sammanställt av Tore Östhag

~ **Redvägs uppudsregister, 1680-1860, med skatteköp 1700-1858**

sammanställt av Anna-Lena Hultman och Harald Filipsson

~ **Emigrantregister, 160 pärmar med emigranter, utvandrade från Älvsborg och Skaraborg.**

Påbörjat register med över 100 000 poster. sammanställt av Kurt Andersson

~ **Soldatregister, för Norra Kinds Kompani, från slutet av 1600-talet till början av 1900-talet, 36 pärmar, sammanställt av Ingvar Hallqvist**

~ **Ulricehamnsbygdens soldatregister, 9.020 poster Soldater från Redväg och Ås som nu finns på Ulricehamns bibliotek, kommer att kopieras och finnas tillgängliga i Konkordiahuset.**

Ingvar Hallqvist
1931 - 2023

Ingvar har sammanställt soldatregistret för Norra Kinds kompani, 150 rotar. Han har gjort ett väldigt gediget arbete och detta har han donerat till Konkordiahuset.

Anna-Lena överläter nu allt det intressanta materialet till Ulricehamnsbygdens forskarklubb.

Vi tar väldigt gärna emot hjälp med detta kompletteringsarbete!

Hör av dej till:

Gun Ohlsson, tel: 070 5460411

Epost: hulugumpebo@gmail.com

Böne pastorats dödbok 1721-1760

del 2

I förra medlemsbladet gav jag några exempel på intressanta saker man kan hitta i denna dödbok.

Som släktforskare kan man hitta värdefulla uppgifter om sina egna anor, men man hittar även tidsdokument om hårda tider förr.

Den gamla goda tiden var verkligen inte god.

Barnarbete var väl antagligen ett nödvändigt ont i fattiga familjer.

Liared 21 september 1729. "Drängen Jöns Nilsson till tjänst hos Bengt i Hylsåsen. Tjänt 4 år och sist i Hylsåsen. Sjuk 14 dagar dödde den 11 hujus (samma månad) 17 år gammal." Jöns var alltså bara 13 år när han fick börja arbeta som dräng. Började möjligen näste man arbeta ännu tidigare?

Liared 18 maj 1729. "Klockaren i Gårdaruder, Lars Hansson, född på Stommen tjänt i Stockared över 20 år; bott i Gårdaruder 40 år. 4 barn, varit klockare 40 år. Sjuknade den 8 dödde den 12 hujus. 67 år gammal." Lars skulle alltså varit 27 år när han kom till Gårdaruder och dessförinnan arbetat över tjugo år i Stockared. Blev han dräng som sexåring?

Även flickor började arbeta tidigt. Böne 15 mars 1730. "Pigan Kerstin Andersdotter född i Larsaboryd i Blidsbergs socken. 8 år hos sina föräldrar, sedan tjänt i Böne församling. Sjuknade den 1 mars i sin tjänst hos Hans i Ödegården, dödde den 10 ejusdem. 33 år gammal." En åttaårig piga alltså.

Liared 28 dec 1731. "Anders Andersson i Yttre Lia, född i Matsaruder. Var hemma 10 år; tjänst 20 år; gift 19 år. 6 barn. Sjuk 3 veckor 49 år; dödde den 17 hujus." Dräng vid tio års ålder.

16 maj 1736 Kölingared. "Gossen Jakob Johansson tjänt hos Bengt i Lillagården född i Slättryd 26 jan 1724. Föll av en häst den 4. Sedan sjuk till den 8 då han dödde." En stackars tolvåring som arbetade som dräng och tragiskt omkom.

Nästa exempel vittnar om att man även kunde börja arbeta som soldat som ganska ung:

Liared 16 november 1729. "Soldat Sven Holmberg drunknad den 2 hujus om morgonen i Oset vid

Skeppsholmen därest han velat gå över isen. Varit dagen förut vid Glabbersered och köpt något brännvin att hava hem med sig, haver ock där supit 3 glas, dock legat kvar över natten. Och något före dagen gick han ifrån. Igenfanns den 7, varit soldat 15 år. 31 år gammal."

Språket är lite annorlunda mot nuförtiden, men Sven lämnade alltså sitt nattkvarter före gryningen den 2 november, och hittades drunknad den 7. Stämmer uppgifterna skulle han ju blivit soldat vid sexton års ålder!

Nästa man kom betydligt längre i sin militära karriär, kanske för att hans far också var officer, men så började han som volontär vid tolv års ålder

24 maj 1743. Kölingared. "Ryttmästaren på Ingared, välborne h Hindrich Sahlfelt född år 1686 i Ransbergs församling. Hans fader var ryttmästare vid livregementet. På sitt 13de år blev volontär vid garnisonen i Göteborg, sedan fänrik därstädes. 1711 kaptan vid Vartofta kompani sedan han några år varit där fänrik. 1717 transporterad till Östgöta kavalleri och ryttmästare vid Västanstång kompani.

Efter placering 1722 fick kornett och därefter löjtnant indelning vid samma ort. 1729 till regementskvartermästare vid Västgöta kavalleri. 1740 ryttmästare vid Vartofta kompani. Dödde den 10 hujus efter några veckors sjukdom. Begrovs efter sin åstundan på kyrkogården och Ingared plats uti en 5 alnar djup grav."

Man fick börja arbeta tidigt, men som bekant fanns det ju ingen allmän pension, så här kommer några exempel på hur äldre personer drog sig fram

Liared 16 april 1732. "Per Bengtssons gamla moder i Brännared Elisabet Svensdotter, född i Björnaslätt. Fadern herr Sven pastor av Fivlered. Bott i Björnaslätt 14 år. Sedan varit inhyses och på sistone en lång tid gått omkring efter sin föda i Kölingareds och Fivlereds socknar."

26 april 1736 Kölingared "Hans Bengtssons moder i Stensered, född i Rearsred Hössna socken, bott ibidem (samma ställe) gift med Bengt Andersson 11 år; 3 barn, gift andra gången med Anders Andersson från Kinnared 4 år. Varit hos sin son och på andra ställen och omsett barn. Sjuknade hos Olof i Templet den 15 april, dödde den 21. 80 år."

Vi vet inte vad hon hette, men hon gjorde säkert god nytta med sin barnomsorg.

8 januari 1738 Kölingared, "Olofs svärfar i Flårekulla, Erik Andersson, född i Tokebo, Bottnareds socken. Bott i Brunsered. Sökt i alderdomen sin föda med tiggande. Dödde den 4 hujus. 76 år gammal."

19 januari 1746. Kölingared. "Gammal, inhyses hos soldaten på Brona, Kerstin Larsdotter, född i Torpa. Tjänt så länge hon förmått, på sistone uppehålles av socknen. Sjuk 8 dagar, dödde den 17 om morgonen. 80 år gammal."

13 februari 1737 Böne. "Anders Tufvenfelt född i Väby Hällstad församl. Tjänt hos Överstelöjtnant Frölich 18 år, hos löjtnant Thore Unge 13 år, sedan gått omkring och tjänt sig födan med skogiörande (skogörande?) intet haft visst tillhåll. Brukat sina salighetsmedel i Timmelhed. Intit gift. Sjuknade den 6 hujus hos Hans i Ödegården dödde den 9. Anammade H Nattvard den 8. 79 år gammal."

Det verkar som om han försörjde sig som skomakare. Sedan visar det sig att även Anders Tufvenfelts värd begravs två veckor senare:

27 februari 1737. Böne " Hans Boman i Ödegården född i Hällunda varit trossedräng, sedan ryttare, fången i Tönningen, därefter 7 år i Danmark. Gifte sig 1721 den 21 oktober; 4 barn. Levat stilla och saktmodigt. Sjuknade den 13 februari, dödde den 17. 55 år gammal." Var det så att Anders smittade ner Hans? Och så en hemmadotters öde. Men den blinda mamman fick säkert god omvårdnad:

15 feb 1736 Kölingared. "Pigan i Hällebo, Kerstin Håkansdotter, född i Flårekulla, varit hemma och skött sin gamla blinda moder. Sjuknade den 1 feb, dödde den 7. 54 år."

Ibland dyker det upp ganska oväntade kommentarer i notisererna:

Liared 6 januari 1740. "Föravskedade soldaten Per Backman född i Brunns socken. Drages med lungsot några år. Dödde den 2 jan. 45 år gammal."

Gärna svurit." Man kan väl ana att prästen då och då förmanat Per att inte svära.

Lite mer beklämmande är nästa kommentar:

18 oktober 1724 Knätte. "Inhyses i Nåtaredds ryttarbygge, kvinnfolket Malin Persdotter, född i St Stensered. Lägrad av adelsryttare. Varit sjuklig av svår värk 4 år, sjuk och vid sängen 1 år. Dödde den 10. 52 år". Även när Malin var död var det tvunget att påpeka att hon (antagligen) fått barn som ogift, därav titeln "kvinnfolket".

I nästa notis får vi veta änkemännens smeknamn och storlek:

19 februari 1725 Fivlered. "Långe Larses hustru, Kerstin Andersdotter, född i Knätte. Gift 48 år. 70 år gammal." Det var ju inte så mycket information i övrigt om Lars, eller var i Fivlered de bodde. Men strax efter avled Lars och då står det så här:

11 april 1725 Fivlered. "Lars Sigfridsson i Fivlereds torp, född på Guldsmedshemmet. Bott på Övre Lia. 80 år gammal. Dödde den 29 mars. Hans hustru begrovs den 19 februari."

Det var viktigt att kunna sin katekes. Jag hittar inte många kommentarer om kristendomskunskap, men här är ett par exempel:

23 januari 1737. Knätte. "Anders Persson i Backgården Knätte, född i Storegården Lund. Gift 36 år. 9 barn 7 äro döda. Bott i Storegården Lund och Backgården Knätte. Levat alltid stilla, varit färdig uti sina kristendomsstycken. Till större delen frisk. Sjuknade den 3 jan, dödde den 14. 67 år."

21 september 1740. Kölingared. "Olof Anderssons son i Flårekulla, Isac, född den 1 maj 1730, lärt i bok, kunde katekesen väl utan. Sjuknade den 7 sept av blodsot, dödde den 11. Fadern sökte fältskären om bot däremot men halv (hjälp) intet.

Dito Olof Anderssons son i Flårekulla, Gunnar 17 år gammal, dödde av samma sjukdom den 19 hujus."

Isac hade uppenbarligen läshuvud, men dog redan som tioåring. Storebror Gunnar följde snart efter, och fältskären kunde väl inte bota honom heller. Blodsot ska vara detsamma som rödsot, alltså dysenteri, en tarmsjukdom som kan orsakas av parasiter i dålig mat. Familjens tragedi var ännu större för tidigare på året dog den äldre dottern:

3 februari 1740 Kölingared "Olof Anderssons dotter i Flårekulla, Märta, sjuklig av lungsot 1 ½ år; dödde den 16 jan. 20 år gammal."

Det är väl en tröst att vi nuförtiden kan bota så många sjukdomar som man förr stod hjälplös mot.

Roger Jarvid

Björkhamra Bleckslageri i Marbäck

Söndag 7 maj 2023 en härlig vårdag, med späd grönska och vitsippssnår, var det dags för vår forskarklubb utflykt till Marbäck Bleckslageri-museum, där vi, medan vi njöt av vårsolen, fick ta del av Kenneth Ohlssons trevliga berättelse om bleckslageriets framväxt i bygden, innan vi tog oss inomhus.

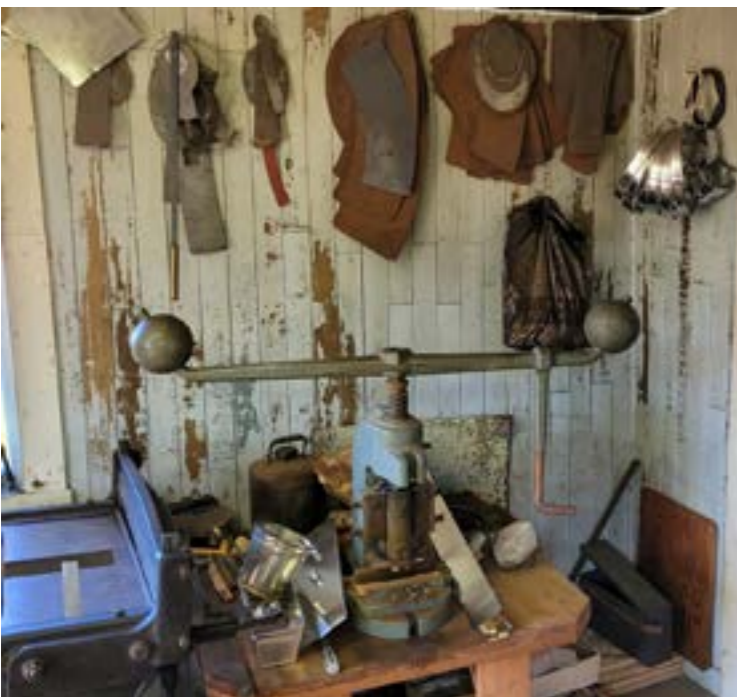
Där inne kunde man se en imponerande samling bleckkärl i olika utförande och dito kakmått, tillverkade på stället.

Nu var det meningen att vi skulle vara med om tillverkningen av sådant mått. Det var väldigt varmt i det lilla rummet, och mannen som satt vid kaminen, för att hålla lödkolven varm, då han jobbade, hade det säkert "hett om öronen".

Och jag vill mena, det var förvånansvärt många moment som krävdes, innan han kunde hålla upp ett färdigt pepparkaksmått! Detta var verkligen ett intressant besök, och vi lärde oss mycket, som vi tidigare inte haft en aning om.

Maj-Britt Johansson

*Ulricehamnsbygdens Forskarklubb besökte
Marbäck en solig och varm dag i maj*

Det gamla huset, där bleckslageri-museet nu finns, stod ursprungligen i Hyåsen, ett torp under Hyared.

Det användes både som bostad och bleckslageri fram till 1944 då Johan Ragnar Josefsson (f 1883) och hans hustru Charlotta Elisabeth Larsson (f 1880) flyttade ner till Marbäck tillsammans med sonen Johan och döttrarna Maria och Rut.

De flyttade in i ett nytt bostadshus och i det gamla torpet som flyttats med ner till Marbäck fortsatte familjen tillverka bleckslageriprodukter. Flera föremål finns kvar, och inte minst den otroligt arbetade och vackra ljuskronan som ska ha tillverkats i tre exemplar, väcker besökarnas beundran.

År 1994 hade verksamheten upphört och Marbäck Hembygdsförening tog över huset med all utrustning. Att all inredning och verktyg finns kvar gör att det lilla museet är unikt. Här görs regelbundet visningar och då tänds den gamla ässjan och flera duktiga bleckslagare visar hur man tillverkar kakmått mm på gammalt sätt. De håller även kurser och här har hembygdsföreningen sina möten.

Pionjären som tog sig till Tyskland på 1860-talet

När Ulricehamnsbygdens Forskarklubb besökte Marbäck en solig söndag i början av maj 2023 visade Kenneth Ohlsson upp den läderklädda tyska matematik- och konstruktionsbok från år 1740 som finns bevarad hos hembygdsföreningen. Boken skall ha tillhört bleckslagaren Carl Johan Josefsson född 1841 och han räknas som den som fått fart på och utvecklat bleckslageriverksamheten i bygden.

Bleckslageritillverkning fanns det flera som ägnade sig åt i Hässlet där Carl bodde men han var vetgirig och ville lära sig mer. Trots att han kom från en enkel miljö kunde han redan som 20-åring ta sig till Tyskland för att skaffa mer kunskap. I boken Carl hade med sig tillbaka till Marbäck från Tyskland finns beskrivningar och ritningar som kunde inspirera till nya produkter som var både vackra och funktionella.

Väl hemkommen igen anställde han flera lärlingar och dessa startade i sin tur egna bleckslagerier.

Med hjälp av Carls kunskaper från Tyskland kunde man utveckla hantverket med att klippa, bocka och

löda den förzinkade tunnplåten, allt fler användbara bruksföremål togs fram.

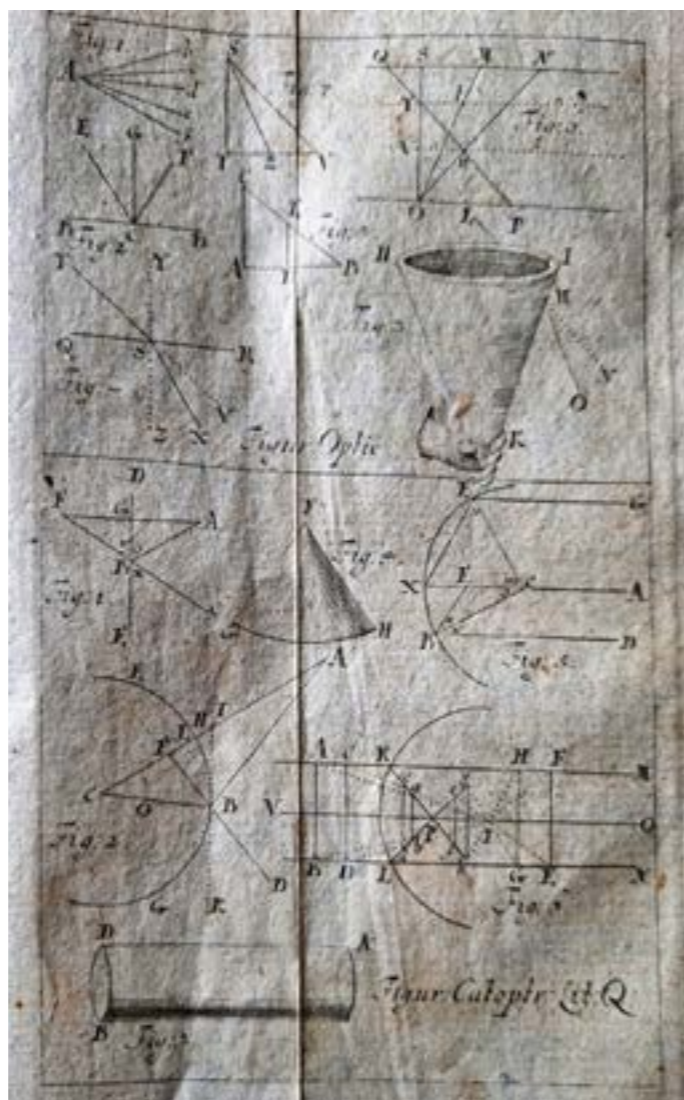
Han anses vara en riktig pionjär, han lärde upp många och bleckslagerihantverket växte snabbt i bygden. Flera av de upplärda bleckslagarna spred sig över landet och öppnade egna verkstäder. Carls egen verkstad övertogs, efter hans bråda död, av några av hans tidigare lärningar.

Försättsblad till den tyska matematikboken från 1740, som tillhört Carl Johan Josefsson.

Flera stora industriföretag har sitt ursprung från bleckslagerierna t.ex. Emballator (fd Ulricehamns Bleck), Haglunds Industri AB i Rännaväg Gällstad och Bröderna Berglund tidigare Gällstad nu i Arlov, Svedbergs och C J Automotiv (tidigare Claes Johansson) båda i Dalstorp.

Matematikboken är på 735 sidor plus ett omfattande register på 15 sidor. Boken har flera blad som går att vika ut och på dessa är det geometriska figurer/mönster för konstruktion av exempelvis konformade föremål som trattar mm.

Geometriska figurer i detalj, från den gamla tyska matematikboken

Flera av dessa sidor har rivits ut och förmodligen använts vid framtagning av nya bleckslageriprodukter. Boken är tryckt år MDCCXXXIX i Frankfurt och Leipzig.

Den tyska titeln är *Auszug aus den anfangsgründen aller mathematischen wissenschaften*, gavs ut första gången 1713 och därefter i många upplagor ända till 1818. Och boken i Marbäck var alltså tryckt 1740.

Den är skriven av en då mycket känd professor i matematik och filosofi, Christian von Wolff/Wolffen som levde åren 1679-1754. Boken togs fram efter en begäran om att göra grunderna för alla matematiska vetenskaper tillgängliga för nybörjare. Den som vill, kan hitta den digitalt på nätet och på Kungliga biblioteket där den finns som bok.

Carls tragiska slut i Timmele

Carl var på affärsresa och i Timmele besökte han Mor Lundgrens stuga. Det var en mycket liten ryggåsstuga, som låg och fortfarande ligger, på Annestorpsvägen nära riksväg 46 i Timmele. Stugans yttermått är bara 3x5m och ytterdörren endast drygt en meter hög. De tjocka timmerväggarna och murstocken lämnar inte

stort utrymme kvar till kök och storstuga.

Vid tillfället bodde Karolina Johansdotter Lundgren som var änka sedan många år, här med sin son.

De båda hade flyttat runt i socknen men 1889 fick de flytta in i stugan som tidigare kallats Lunnen och Lundens backstuga. Sonen reparerade klockor och Karolina tog förmodligen de småjobb hon kunde få.

Både Carl och Ernst tycks i likhet med många andra vid den här tiden varit lite väl förtjusta i brännvin. Problemet med det allmänna drickandet var stort, så stort att det väckte uppseende om en man inte ens drack alkohol när det bjöds vid begravningar och bröllop. Och det var under den här tiden det kom krav på förbud mot användning av rusdrycker, nykterhetsrörelsen växte fram och på landsbygden startades lokala Blåbandsföreningar.

Hur det var med nykterheten just den här dagen i september vet vi inte men sonen Ernst och Carl blev rejält osams. Det var inte första gången bleckknallen stannade till här i Mor Lundgrens stuga.

Och Carl menade att den 22-årige Ernst hade lurat honom på pengar vid ett tidigare tillfälle då han skaffat sprit åt honom. Bråket slutade med att Carls skador var så stora att han tisdagen den 26 september förklarades död, 52 år gammal.

I Gällstads dödbok noteras att han blivit ihjälslagen och att han begravts i Timmele den 15 oktober. I Timmele dödbok står det "Funnen liggande död ute, omkommen av yttre våld". Carl efterlämnade sin hustru Eva och deras fyra barn samt sin välrenommerade bleckslagerirörelse.

Det blev rättegång och Ernst erkände att han skadat Carl och dömdes till fem år och sex månaders fängelse. Han dog i fängelset redan 1895. Så här står det om händelsen i Gällstads hembygdsbok från 1986, sid 160: "Carl Josefsson reste också som bleckknalle. Vid en affärsresa i Timmele 1893 mördades han av sonen på stället, där han hade sitt nattkvarter. Han var mycket glad i spritdrycker och när han vid tillfället logerade hos en änka och hennes 22-årige son, vilken också var alkoholiserad, kom de i gräl, därför att Josefsson vid ett tidigare tillfälle lämnat pengar till ynglingen, som hette Lundgren, för att denne skulle köpa brännvin. Josefsson ansåg, att det skulle blivit mycket mer brännvin för pengarna, och påstod därför, att Lundgren behållit en stor del av beloppet för egen del.

Det slutade med slagsmål, varvid Lundgren tilldelade Josefsson ett kraftigt slag över näsroten, så att denne genast förlorade medvetandet. Lundgren blev rädd, lyfte upp Josefsson på en soffa och försökte få honom "vaken".

Så småningom kryade Josefsson på sig och stödd på sin käpp gick han ut ur stugan men orkade ej mer än några steg, innan han måste lägga sig ned på marken.

Lite senare fick änkan se Josefsson och trodde, att han låg och "sov ruset av sig", varför hon gick efter ett par säckar och bredde på honom.

På morgonen låg Josefsson kvar utanför och vid en närmare undersökning konstaterades, att han var död. Vid förhör erkände Lundgren, att han slagit Josefsson, "men ej så mycket att han dött av det". Lundgren dömdes till straffarbete i fem år och sex månader.

Därav var sex månader straff för stöld, som Lundgren begått, när han ur Josefssons portmonnä tagit pengar. Han erkände, att han tagit fyra kronor, men rätten ansåg, att det måste ha varit mycket mer.

Flera personer intygade, att de sett, att Josefsson dagarna före mordet haft många både sedlar och silvermynt och att både Lundgren och hans mor rört sig med ovanligt mycket pengar dagarna efter brottet."

Om händelsen kan man också läsa på skylten utanför huset på Annelundsvägen och på Timmele Hembygdsförenings hemsida. Där beskrivs händelsen lite annorlunda, där står det så här:

"År 1892 (rätt årtal är 1893) råkade Ernst i gräl och slagsmål med en kringresande knalle, som kommit på besök, då Karolina var borta på arbete.

Bråket slutade så illa att knallen föll baklänges, slog huvudet i spismuren och dog.

Ernst dömdes till 5 ½ års fängelse för dråp. Straffet avtjänades på Malmö centralfängelse, men år 1895 avled han i lungsot och begravdes av "slottspastorn därstädes".

Karolina bodde kvar i stugan till år 1920, då hon flyttade till Brohagen. Sina sista sju levnadsår tillbringade hon på Timmele ålderdomshem. År 1941 avled hon 94 år gammal. Hon hade då varit änka i 59 år och levt ensam i nästan 50 år. Ett långt liv i fattigdom med sorger och bekymmer, men förhoppningsvis även med goda stunder."

Källor:

Gällstad, Knalle-, bonde- och industrisocken; Gällstads Hembygdsförening; AB L-H Tryck, Gällstad 1986, Timmele genom tiderna; Gustavsson Andersson & Johansson; Ulricehamns Tidning 1951 Marbäck Bygden vid Åsunden; Marbäcks Hembygdsförening; AB LH Tryck, Gällstad 2000 Kyrkböcker för Marbäck och Gällstad

PS: Ibland blir något fel, som t ex då flera personer har samma namn och yrke. John Josefsson, den siste bleckslagaren i Marbäck har man sagt var barnbarn till Carl Josefsson som åkte till Tyskland men Johns farfar var nog en annan man från Röshult. Rättningar och tillägg till denna text mottas tacksamt för allt blir inte alltid rätt! DS

Gunilla Hållander-Andersson

Forskarporträttet

Lars Neuman

Som ny i styrelsen blev jag ombedd att skriva mitt så kallade forskarporträtt. Om vi först tar bakgrunden och tar det från början så föddes jag i Timmele 1946 och växte upp i Frälsegården

Den är en av gårdarna i Timmele by, d.v.s. kyrkbyn. På den tiden var det en vanlig liten bondgård, där jag bodde med mina föräldrar och två syskon. Gården arrenderades ut så småningom, då den inte var så stor. Skolgången var naturligtvis först i Timmele och sedan blev det realskolan och gymnasium i Ulricehamn. Det betydde ju många resor till ”sta'n” med buss eller rälsbuss. Kanske det bidrog till ett visst intresse för spårbunden trafik, som det heter.

Efter studenten fick man som alla andra ynglingar på den tiden mönstra för militärtjänstgöring. Det ledde till 15 månader plutonchefsutbildning vid pansarregementet P4 i Skövde. När det var avklarat 1966 hade jag bestämt mig för att gå vidare med lantbruksutbildning. Konstigt, tyckte många eftersom framtidsutsikterna

för svenskt lantbruk då var minst sagt dåliga. Som väl var, slog inte de värsta profetiorna in.

Lantbrukshögskolan Ultuna låg i Uppsala och vägen dit gick via Sötåsens lantbruksskola i Töreboda. Åren på Ultuna ledde sedan till en agronomexamen 1971 men inte med inriktning främst på odling utan på lantbrukets maskinteknik. Det är också viktigt, bra teknik behövs för att odlingen ska gå bra.

1969 tog jag ledigt och åkte till Canada på ett praktikantutbyte. Kom då till en farm på prärien i Alberta och fick uppleva att både åkrar och maskiner där var några nummer större än i Sverige. Efter ett givande halvår var jag tillbaka på Ultuna.

En nybliven agronom behöver ett arbete. Mitt första blev som vikarierande maskinlärare på en lantbruksskola, halländska Plönninge. En lärare behöver behörighet, som jag fick genom ytterligare några kursmånader. Osäker om yrkesbanan tänkte jag att det skulle vara trevligt med studier utomlands. Så blev det tack vare ett stipendium. Nu tillbringade jag nästan ett och ett halvt år i Canada, inte långt från Toronto.

Förutom studierna har jag många fina minnen därifrån och jag håller några av mina gamla kontakter vid liv.

1976 var jag hemma igen och då fick jag jobb som rådgivare, maskinkonsulent, vid dåvarande lantbruksnämnderna.

Först var jag tre år i Värmlands län och sedan i Örebro och Jönköpings län innan jag 1982 kom till hemlandet med basen i Borås. Nu bodde jag i Timmele igen, i farfars och farmors gamla undantag, som jag dock moderniserat och byggt till. Att bistå lantbrukare med olika tekniska frågor, att ordna kurser m.m. var ett intressant och stimulerande arbete.

Lars Neuman vid Timmele Gästgivaregård / Hembygdsgård

På 90-talet blev vi en del av länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Åren 1998 – 1999 var jag tjänstledig därifrån för en tjänst på SLU i Alnarp. Då undervisade jag blivande lantmästare i lantbruksteknik. De sista sju åren före pensioneringen har jag jobbat som energirådgivare, anställd av LRF Konsult.

Med bopålarne i hembygden blev jag mer och mer intresserad av hembygdens kulturarv. Nu har jag varit med och lett Timmele Hembygdsförening i över 20 år. Vi har en spännande historia, där vi bor vid den urgamla färdleden i Ätradalen och en knutpunkt som lett till djupa hålvägar vid vadstället över Ätran. Basen i föreningen är Gästgivaregården, vår hembygdsgård, som är en byggnad från 1790-talet. Vi har också ett par stugor att sköta om och vi har lite koll på några av de många fornlämningarna i socknen.

Ett viktigt projekt är en torpinventering. Planen är att sätta upp skyltar på så många platser med torp och backstugor som vi kan lokalisera. En karta kommer med tiden.

År 2006 kunde vi, några gubbar i Timmele by, inviga Timmele Miniby. Det är en modell i skala 1:10 av byn som den såg ut 1880, då laga skiftet började. Den har fått en hel del uppmärksamhet och vad vi vet, så finns inte motsvarigheten i vårt land.

Projektet gav anledning till att forska lite i byns historia, vem som bodde var m.m. Det har varit och är intressant.

Släktforskning är också intressant och där har jag förmånen att ta del av vad andra gjort om min släkt.

Mer finns dock att göra. Jag har nog påverkats av vad morbror Gustaf (Boger) berättade på våra familjeträffar, inte bara om slakten utan även om knallar och mycket annat.

En förfader var med som knekt i Napoleon-krigen och i Sveriges sista krig i Norge. Han var inte hemma i soldattorpet på flera år!

Morfars syster Hanna hade emigrerat och bodde i Rhode Island, en liten stat i nordöstra USA. Gustaf brevväxlade en tid med dottern Mary, hans och mors amerikanska kusin. De kontakterna hade upphört sedan länge, men jag hade i alla fall fått en adress att ta med till USA 1974.

Det var en ren chansning att köra till den adressen i Rhode Island. Chansningen gick hem. Det var så roligt att hitta syslingen Elsie, som dock nästan glömt sina svenska rötter.

En annan spännande släktfråga är varför Börje Johansson från Drottensäng i Fivlered tog sig namnet Neuman, ibland stavat Neuman eller Neijman. Några tyska förbindelser verkar inte finnas. Från säker källa har vi att Börje var på sjön i sin ungdom. Han seglade med Ostindiska Kompaniet till Kina, innan han blev bonde i Vartofta.

Det vill jag veta mer om.

Lars Neuman

DNA-kurs !

Söndag 29 oktober 9.00 - 13.00 i Konkordiahuset

Lär dig tolka ditt DNA-resultat

Pris 300 kr, fika ingår.

Anmälan till Anna-Lena senast 10 oktober
konkordia@konkordia.se eller 070 595 0004

VÄLKOMNA!

Om livet i Vång ”förr i vala”

del 2

Här fortsätter Gustaf Bogers intervju med sin far, Johan Gustafsson.

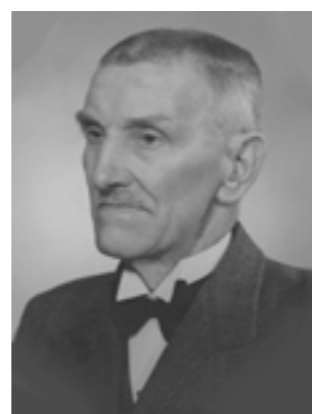
Det är lite mer om julseder men även om bröllop.

Johan Gustafsson, född 1873, växte upp i Frälsegården i Övre Vång, Dalum.

Vid intervjun 1960 var han 87 år.

Gustaf Boger

Johan Gustafsson

Hade ni julhalm på golvet?

Nää, för fruntimren va så rädda för att dä ble så uschelt å dä kunne ta ell. En sed va å gå te hästa mä en havrekärve på kvällen.

Hade ni julgran på gården?

Vi högg två långa graner så stora å långa så dä va alldeles vådligt å satte vid porten mä kärva i.

Julbock och sånt där, det förekom inte att ni gjorde?

Dä va mera att vi hade julaleka, dä roga de se mä, så mö.

Vad var det för lekar?

Dä kan ja ente räkna upp alla. En va å ta julatuppen. Dä låg di på golvet då å hade sina ordningar, dä va alla möjliga ordningar å könster.

Så kom då julafton å julbordet va dukat. Då kommer jag ihåg att även i min barndom så hade vi alltid en viss andakt omkring julbordet. Vilken bön var det du alltid brukade läsa när vi skulle äta julmaten?

Här läser Johan en ganska lång bön, helt ur minnet.

Kreatureren, skulle de ha något särskilt foder också på julafton?

Nä dä va la inge särskilt, de kanske feck lite mera hö eller så.

Julahögarna, hur var det med dom?

Efter julabort, då sulle vi få lite julklappar å då kom allti Mor mä julahögen. Dä va flere små kaker som di bakat. Där va allti en osiktad kaka å där va en finsiktad kaka. Å där va ena vörtalimpa. Å där va ena lev å den va formater så den va mä horn, tvinnat i bägge ännu. Så va där en vetelimpa å så va dä då julakusa, dä va en sexhjuleros, en fyrhjuleros, en tvåhjuleros å en enhjuleros.

Vetebröd och småkakor och så, det var inte vanligt?

Joo, dä feck vi la lite te kaffe.

Till vardags användes det väl rätt mycket sill?

Jo, dä va mest småsell. Dä va dä gott om på den tiden. Dä kôsta 3 – 4 öre kilot, dä kan ingen göra se en liknelse hur billi mat dä va.

Sedan kom då annandagen. Har du varit med om att rida staffansritt nån gång?

Dä har ja inte vart. Men dä va en gång då Lunnagårds di komme och ree. Dä så så kônstit ut. Di kom å hästa satte huvet mot fönstert. Å di hurra å så, di va väl lite glaa.

Skulle de ha traktering då?

Nä dä sulle de inte, di va inte inne.

Sjöng dom?

Nä, inte dä heller, di bara ree, te hela byn. De red frå stûva te stûva.

Så kom tjugonedag Knut så småningom, var det något särskilt med den?

Nä, inte mer än att en to bort julahöga å julasaker.

Så var det ett och annat julkalas?

Ja dä va dä allt gott om då på den tia, förstår se, dä va vanligt.

Då hade ni trevligt.

Ja då hade di trevligt, gubba, di sulle allti ha lite toddy när di hade ät. Dä va kunjak å vatten å socker. Dä sutte gubba kring bordet å resonera så att...

Och ungdomen, de roade sig på sitt vis?

Ja, dä gjorde di. Di roa sej på sitt vis.

Hade ni spelmän med?

Nä dä hade vi inte, inte om jul.

Så talade vi om bröllop, det var också stora fester?

Ja, på den tia, dä va dä.

Kommer du ihåg om det var något särskilt stort bröllop som det talades om i Vång?

Ja, dä va ett bröllop i Nearstegårn.

Di ginge frå Vång å så te körka (Dalums kyrka), di vigdes där. Dä va två ryttare som red före å så kom di å spela å så brudparet efter mä hela brudföljet.

Det var ett långt brudfölje. Såg du detta?

Näe dä så ja inte. Dä va före mi ti, dä va far som berätta om detta. Di bodde på Heden, där följet geck förbi.

Hur länge pågick ett bröllop på den tiden?

Dä va olika, men dä räckte inte mä en da, dä kunne va flera dar. Å dä va la så mä begravningar. Dä tydde la inte mä en da, dä va allti två dar mä efterkalas å så.

Då gick det åt mycket mat.

Ja, men dä va mä förning, så hela byn bar mat te stället där dä va bröllop. Dä gjorde di.

Så där åt man och drack?

Ja dä gjorde di å de festa nog lite, men dä va allri omåttlit, förstår se.

Spelmän hade de också då, förstår?

Ja, där va spelmän, ja.

Vilka brukade spela i Vång?

Där va inga spelmän i Vång, va ja vet. Dä fick de skaffa annars.

Var kom dom ifrån?

Ja, dä va ifrå Möne, ifrå Sjöarp. Dä va spelmän, de spela fiol å klarinett, di spela så att...

Vad hette dom?

Dä kan ja knappt sega.

Vad spelade dom?

Dä va marscher å polketter å polsker å di dansa. Dä gjorde di på eftermiddara närpå var da kan ja tro. Di sulle la nåt göra.

Vart tog gästerna vägen sedan på kvällen?

Ja, di gick la hem, men di långväga gäster ble kvar. Brudtärnera å dä di roga se la å kanske knappt la se på natten. De finge ta in i en stûva där på garn å de finge lägga sej på golvet. Dä va inte finare än dä.

Hur var bruden klädd på den tiden?

Di hade svarta klänningar. Så hade di sjal, bruasjal di kalla de, de förmögnare åtminstone, men dä va ju inte alla som mäktat sej dä en gång.

Dä va en tröckter mä blommer å granner. Den hade di la när di skulle va fina, på bröllop å annat.

Brudgummen då, hade han svart kostym, eller?

Ja, han hade la skörtaklär.

Det var ingen särskild grann väst?

Nähä, dä va dä inte. Å vit väst, dä va la möe senare.

Förekom det några gåvor till brudgummen och bruden vid bröllopet?

Jaa, di finge möet.

Nertecknat av Lars Neuman

Utflykt till Timmele Miniby !

Söndagen den 24 september kl. 11.00

Minibyn är en modell i skala 1:10 av byn som den såg ut 1880, före laga skiftet.

Vi blir guidade av Lars Neuman

Medtag eget fika, vid eventuellt dåligt väder får vi sitta i Hembygdsgården / Gästgivaregården

VÄLKOMNA!

Program hösten 2023

Nybörjarkurs i släktforskning

Konkordiahuset, Hössna

Fem tillfällen med början torsdagen den **20 september, kl. 15.00**

Pris 500:- inkl. elevabonnemang. Helst egen laptop

Fika ingår!

Anmälan till Gun Ohlsson tel. 070 546 04 11

epost: hulugumpebo@gmail.com

Hur presenterar jag min släktforskning

Söndagen den **1 oktober kl. 14.00**

Konkordiahuset, Hössna

* Margareta Jacobsson, visar programmet Disgen

* Anna-Lena Hultman, visar hur man skriver en bok

* Agneta Gertonborn berättar hur hon skrivit sammanställningen av sin forskning

* Gun Ohlsson : En annan variant...som present

Pris 50:-

Fika ingår!

Anmälan senast 25 / 9 till Gun Ohlsson, 070 5460411

epost: hulugumpebo@gmail.com

Fortsättningskurs i släktforskning

Konkordiahuset, Hössna

Fem tillfällen med början onsdagen den **25 oktober kl. 15.00**

Pris 500:- Helst egen laptop.

Fika ingår!

Anmälan till Gun Ohlsson tel. 070 546 04 11

epost: hulugumpebo@gmail.com

OBS! DNA-Kurs 29/10, se sid 13

Hugenotter - Vad är det?

Föredrag av Håkan Larsson

Söndagen den **26 november kl. 14.00**

Timmele församlingshem

Fika!

Välkomna!

Håkan Larsson

“Hugenotter var reformerta protestanter som blev förföljda och mördade i det katolska Frankrike och tvingades därför fly landet. Några hundra kom till Sverige under 1600-talet och början av 1700-talet. Hugenotter är ganska okända i Sverige, trots att de spelat en avgörande roll i svensk historia och utveckling. Om dessa och dess roll handlar föreläsningen.”

Läs gärna Föreningsguiden i
Ulricehamns Tidning på tisdagar!
Där meddelas när det blir några nya aktiviteter